

På väg in i skolan

Om villkor för olika barns delaktighet och skriftspråkslärande

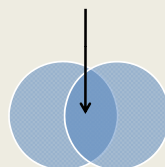

Gunilla Sandberg

Didaktik och specialpedagogik

Fördjupa förståelsen av olika barns möte med skolan, sett till de villkor som skapas för delaktighet och lärande, särskilt skriftspråkslärande

- ✓ Vad kännetecknar de praktiker barnen möter på väg in i skolan och den övergång som sker mellan förskoleklass och skola?
- ✓ Vad karakteriserar lärares förhållningssätt och didaktiska strategier i mötet med barns olika förutsättningar, erfarenheter och behov?
- ✓ Vad utmärker olika barns möte med skolans praktiker med utgångspunkt i deras berättelser och handlingar?

gunilla.sandberg@mdh.se

Metodologiska utgångspunkter

En kvalitativ fallstudie med inspiration från etnografi och hermeneutik

Nio skolor i en svensk kommun

- ✓ Intervjuer med specialpedagoger

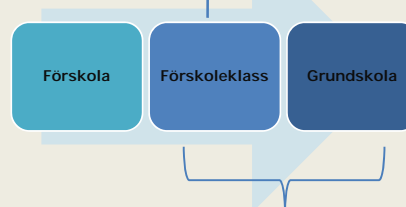
Två fall - barngrupper

- ✓ Deltagande observationer
- ✓ Intervjuer med 38 barn, 4 förskollärare och 4 klasslärare
- ✓ Skoldokument

gunilla.sandberg@mdh.se

Den svenska modellen

- Frivillig skolform
- Inga mål att uppnå för det enskilda barnet

- Samma läroplan, Lgr 11
- Under samma tak

gunilla.sandberg@mdh.se

1842

Allmän folkskola

Växelundervisning

Minimikurser

Kvarsittning

"I småskolan hade jag barn från 7:de skolåret, somliga hade inte lärt sig att läsa förrän de voro 13 eller 14 år, och då fingo de gå kvar i småskolan fast de voro så gamla. På så vis kom det till att somliga inte finge sluta folkskolan förrän de voro en tjugo år och skulle ut och exercera"

Nordström, 1991

gunilla.sandberg@mdh.se

✓ Hänsyn till de elever som ständigt misslyckades och blev utsatta av lärare och kamrater

✓ Hänsyn till lärare och till elever som erbjuds en effektivare undervisning

✓ Hänsyn till samhällskostnaderna, då elever som "sitter kvar" inte är kostnadseffektivt

Franklin, 1994

gunilla.sandberg@mdh.se

Special-
skolor

1900

Hjälp-
klasserLäsklasser
OBS-klasser
Skolmognads-
klasser

1980

"Kliniker"

gunilla.sandberg@mdh.se

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt

Särskilt stöd

Anmäla (personal) och skyndsamt utreda (rektor) när barn/elev riskerar att ej nå kunskapskraven eller uppvisar andra svårigheter i skolsituationen

Åtgärdsprogram

gunilla.sandberg@mdh.se

Specialpedagogik – det kunskapsområde som ska ge skolan stöd att möta hela variationen av elevers olikhet

- Medicinsk / psykologisk
- Sociologisk
- Interaktionistisk

Dilemman

gunilla.sandberg@mdh.se

Retorik - praktik

- Inkludering
- Delaktighet
- "En skola för alla"
- Diagnoser
- Segregation
- Små grupper
- Flera barn till särskola

gunilla.sandberg@mdh.se

Barn är lika – och olika

Intervju med Mats

Ja!

När gör du det?

Jag gör det i Harry Potter-böcker när

jag lägger mig.

Då har du läst ett tag, förstår jag?

Ja.

När lärde du dig det då?

Eh, jag lärde mig bara, när jag var tre började jag göra bokstäver, sen sa jag orden och sen blev jag bara bättre och bättre och då började jag inte säga bokstäverna och det fungerade, jag kunde läsa

Mm, läser du något här i skolan?

Nej, bara hemma.

gunilla.sandberg@mdh.se

Intervju med Melvin

Det var om den bokstaven...

i - är det det raka strecket?

Ja, vilken bokstav var det?

Det var den här svåra som igelkotten - i.

Mm, tycker du att i är en svår bokstav? Ja, det är det raka strecket.

Då har jag det i mitt namn!

Ja, det har du, M e l v i n.

Fast jag börjar inte på N.

Vad har du för bokstav först då?

Inte a, inte b, inte c, inte r - det kommer jag inte ihåg.

Didaktiska strategier

Lust, Motivation, Trygghet,
Social gemenskap, Valfrihet,
Diagnostiskt förhållningssätt

Lek

Egen
planering
Arbete i
egen takt

Gemenskap
och samtal
Bas och
fördjupning

gunilla.sandberg@mdh.se

Särskilt stöd

Förskoleklass

- "Specialpedagogiskt ingemansland"
- Väntan

"Vi är inte högprioriterade, inte hennes målgrupp liksom"

Årskurs 1

- Riktas mot enskilda barn
- Språk och matematik
- Åtgärdsprogram

gunilla.sandberg@mdh.se

Kartläggning/utredning

"att ha järnkoll"

- Kvalitativ och kvantitativ

• Syfte:

- Fånga upp
- Fördela resurser
- Utvärdera undervisning

gunilla.sandberg@mdh.se

Stöd på olika nivåer

✓ Teknisk-
fysisk

✓ Social

✓ Didaktisk

gunilla.sandberg@mdh.se

Individ- grupp- och organisationsnivå

"Ja, det tror jag och att arbeta på flera sätt. Nu har jag fått igenom så nästa år har vi köpt in det här Robo memo. Vi har ju många elever som har problem med sitt arbetsminne och vi kan ju variera arbetssätten i det oändliga men vi måste ju också ta itu med det som är problemet och det känns ju kul tycker jag att vi kan jobba med det som är grundproblemet också. Det är ju också vår uppgift, lite så blir det ju i skolan att det hamnar i alla fall i vårt knä oavsett om man har psykologer och allt inkopplat så talar de bara om att här är problemet, jobbar ni med det?"

Vi har också diskuterat det här med hur vi ska kunna ge stöd, gemensam tid, något som ska kalla spårtider där alla lärare kan vara engagerade i stöd. Då gör man upp program och de som behöver mattestöd jobbar med matte läraren och de som behöver extra. Man frilägger hela spåret lärare och så går man dit man behöver jobba med och då kan man också jobba med dem som behöver utmaningarna".

gunilla.sandberg@mdh.se

Lärares förhållningssätt

"I min klass finns barn med diagnoser men också många som har en tuff uppväxt, det kan vara till exempel vårdnadskonflikter eller att de helt saknar kontakt med en förälder. Några barn befinner sig på gränsen till utvecklingsstörning, sju av barnen har en fysisk funktionsnedsättning. Det finns också några barn som klarar sig bra och går fort fram, några toppar"

gunilla.sandberg@mdh.se

Hur hinder förklaras

Barnets svårighet

- Mognad
- Funktionsnedsättningar
- Diagnoser
- Sociala förhållanden

Skolans svårighet

- Stora klasser
- Nationella kunskapsmål
- "Antingen-eller"
- Vuxnas kompetens

INDIVID

SKOLA

gunilla.sandberg@mdh.se

Möjligheter

Uttrycker positiva erfarenheter och attityder:

"Jag tycker ju att det är lite spännande att man får tänka till lite och sedan är det inte fel heller i en grupp att barn lär sig, att de lär sig att vi inte är lika. De lär sig att acceptera det. De tycker jag att de har gjort på ett väldigt bra sätt och man kan hjälpas åt. Alla är ju bra på någonting".

gunilla.sandberg@mdh.se

Och utmaningar

- Många behov att tillgodose – att inte "räcka till"
- Hänsyn till alla barn
- Barns "bästa"

"För henne var det den sociala biten som blev jobbig, de andra växte ifrån henne. De började sminka sig och hon vill fortfarande leka häst. Då blev det så att de andra sa att: ja vi leker häst med henne. Och så satt de på henne ett rep och sprang runt. Då hade de gjort sitt för att hon inte skulle vara utanför"

gunilla.sandberg@mdh.se

Det generella mer specifikt

Att inlemma det specialpedagogiska stödet i den pedagogiska miljön

- Inkluderande undervisning – utgår ifrån gruppen
- Olikhet som berikar
- Delta på egna villkor
- **Stora grupper**
- **Teknik som fallerar**
- **Lärares kompetens**
- **Vuxenstöd**
- **Elevernas integritet**

gunilla.sandberg@mdh.se

Det specifika mer generellt

Att göra det specialpedagogiska stödet mer vanligt och avdramatiserat

- Fånga upp i tid – Matteuseffekten
- Individanpassat stöd
- Minskade sekundära effekter
- **Stigmatisering**
- **Identitet som "en som behöver stöd"**
- **Sekundära effekter**

gunilla.sandberg@mdh.se

Barns/elevers perspektiv

"Vi möts aldrig av det här att de inte vill gå, tvärtom: ta mig idag. De ser chansen att få vara i en mindre grupp med en vuxen"

Rätten till stöd kontra rätten till att slippa definieras och behandlas som avvikande

(Börjesson & Palmblad, 2003)

- ✓ REFLEKTION
- ✓ PLANERING
- ✓ SAMVERKAN

gunilla.sandberg@mdh.se

Tack för att ni lyssnade!

gunilla.sandberg@mdh.se